

Eg og tú kunnu skapa frið

Ein knívur kann drepa, og ein knívur kann lekja. Tað ber til at bróða niður við einari øksu, men tað ber vissuliga eisini til at nýta øksuna til at byggja upp. Hvussu tingini verða nýtt, er fyrri ein stóran part upp til okkara. Men tann søgu- og heildar uppfatan, ið hevur rátt tey seinastu árin, hon eins og hevur tikið ábyrgdina frá okkum menniskjum — tað eru ikki vit, ið hava skuldina ella ábyrgdina, tað eru umstøðurnar, tað eru tingini. Broytt umstøður menniskjunnar, og tú fært ein nýggjan skapning.

Eitt nýtt umhvørvi, broyttar umstøður, hava gjørt mannalívið nógv lættari, og nógv meira verdugt — men alt tað nógv nýggja, botandi og góða, hevur ikki broytt okkum menniskju eitt

litið vet. Vit hava, bæði há og lág, fingið túsund ferðir betri livikor — men við hesari túsundfaldan eru evni okkara til at oyðileggja eisini túsundfaldað.

Okkara gerandisdagur er lættnaður so nógv tey seinastu 50 árin, at hann er ikki til at kenna aftur — húsa- og heilsuviðurskipti, matur, arbeiði, frítt og aldurdómur eru batnað í so stórum, at ein og hvør, ið dugir at lesa, ella bert kennir eitt litið sindur til søguna, átti at kent seg hjartaliga takksaman. Men eru vit menniskju vorðin betri og góðsligari av øllum hesum? Eru vit vorðin meira hjálpsom? Hava vit betri stundir til at lurtu eftir, ella at taka okkum av næstanum?? Hava vit lagt av slatur og allan fíggindaskap — eru vit meira rívilig yvirfyri

krøv til friðarræsluna, um at taka meira beinleiðis lut í samfelagsviðurskiptum, og at viðgera tey við stóði í teimum fyrirteytum, sum eru í okkara egnu samfeløgum beint nú.

Friðarræslan byrjaði sum mótmæli móti atomvápnum og amerikanskum raketum og tað var eitt gott stað at byrja.

Men nú er ikki nóg mik-ið bara at mótmæla, nú má farast í holt við meira konstruktiv arbeiði innan friðarræsluna.

Menniskju góðtaka, at um tað verður kríggj nú, so fara fólk í milliónatali at doyggja. Á militera málinum tosa tey um mega-deyða, sum nakað sum kann góðtakast.

Hendan hugsunarhátt má friðarræslan virka fyrri at broyta.

Eisini er neyðugt, at friðarræslan fer undir ítøkliga at vísa á, hvussu vit veruliga fáa avdubbing. Allar góðar kreftir mugu til fyrri at finna fram til eitt felags alternativ til terrorjavnvágsolitikkin.

Vit eiga at virka fyrri at beina fyrri fátækrademi og neyð.

Vit eiga at beta um útbúgvingarmøguleikar og upplýsing, so sleppast

kann undan vankunnleika, rasismu, fordómum og indoktrinering.

Vit eiga at stríðast imóti dálking og merg-súgving av náttúruni.

Ti øll hesi eru orsökir til kríggj, kúgan, ófrið og vápnadubbing.

Nú vil helst onkur siga: ja men hvi skulu vit í Vesturheiminum gera alt hetta, og ikki øll hini, sum eisini búgva á jørðini.

Her er svarið heilt greitt: vit hava skyldu til tað.

Stórir partur av menniskjunum á jørðini eru alfabetar, og nógv fáa heldur ikki alt at vita, tíðindini eru sensurerað.

Vit her duga at lesa og skriva, og vit vita tað, sum hendir.

Stórir partur av menniskjunum á jørðini noyðast at arbeiða meginpartin av samdøgrinum fyrri at livjargja sær og sínum.

Vit her hava stutta arbeiðstíð og nógv frítt.

Stórir partur av menniskjunum á jørðini liva undir hungursmarkinum, og sakna tí bæði mátt og meg.

Vit her hava nóg mikið

teimum, ið eru ella hugsa annarleiðis?

Svarið er nei, og aftur nei! Tað góða, sum er hent, tað at vit nýta skattapeningin til annað enn hernaðarlig endamá, og eisini til at beta um

at eta.

Stórir partur av menniskjunum á jørðini liva í londum, ær ikki er loyvt at finnaast at styrinum.

Vit her hava tali- og skrivfrælsi og verða ikki sett fäst ella torturerað, um vit siga okkara hugsan.

Vit hava vitanina, tíðina, liviumstøðurnar og mogleikarnar at virka fyrri friði og avdubbing, og vit hava skyldu til tað.

Vit hava skyldu til at siga við okkara politikarar, at nú má vend koma í. Vit hava ikki mogleika at koma á tal við hin partin, og tí skulu vit tosa við okkara egnu, og um vit fáa teir at steðga á og hugsa seg um, so er mogleiki fyrri broyting.

Broytingar hjá okkara monnum vilja føra tað broyttar samráðingar og betur samstarv. Hetta vil smitta yvir á hin partin, so hann eisini broyrist.

Men neyðugt er at gera nakað nú. Vit kunnu ikki sita hendur í favn, tí skilið er so ringt, at bert eitt litið mistak kann fáa allan heiminn at fara í sor.

Friður kemur aldrin av sær sjálvum, segði Bergur Jacobsen í friðarrøðu síni í Norðurlanda-húsinum

Av Vaglinum fór friðargongan niðan í Norðurlandahúsið, og har var fundur við fleiri hundrad luttakarum

umstøðurnar hjá medmenniskjunum. Tað er hent, tí tað finnaast idealistar, ið hava noytt tað igjøgnum, og tí at tað er okkum øllum at gagni.

Men meðan so mangt er broytt rúndan um okkum tey seinastu fimm seks túsund árin og ikki minst tey seinastu 50 árin, so eru vit menniskju tó ikki broytt — muran í okkum er tann sama sum altíð.

Heimið, bygdin, landsluturin, landið og allur heimurin eru soleiðis, sum vit eru. Ti hyggja vit at søguni og at tí, sum fer fram í dag, so siggja vit, at tað sum hendir, av góðum og illum, at tær persónligheir, kreftir og rørsur, ið hava merkt søguna, og sum seta kósina í nútíðini, tær endurspegla, tað sum gongur fyrri seg inni í tær og mær. Segan og samfelagið er ein superprojektið av tinari og minari psyku. Tað býr ein khomeini og ein Idi Amin í okkum øllum — tað býr eisini ein móðir Theresa í okkum øllum — men er hon litil og vesalig í veruleikanum, so er hon tað eisini í okkum. Vit kunnu geva Gorbátjov og Reagan alla skuldina — men teir eru bert tað, sum eisini er ein partur av okkum.

Innanfyri heilsuvísindina verður í dag tosað nógv um profilaxis, um at bæsa sjúknum áðrenn tær nakrantíð koma fram, um at raka sjálva rótina í

sjúkdóminum.

Tað er soleiðis, at friður kemur ikki av sær sjálvum. Tað hevur aldri verið friður — og við tað, at tað at vera menniskja, móttvegis tí at vera eitt djór, er at liva í spennig og konflikt, so eru útlitini fyrri friði ikki tey bestu. Og aldri nakað sum kemur av sær sjálvum.

Tað, sum ger okkum menniskju til tað vit eru, av illum og góðum, tað er tað forvitni, tann longsul, óvissa og ótti, ið býr í okkum øllum — hesir veldugu spenningar kunnu munnna út í tí reina himmiriki, í tónleiki, málningi, yrking, kærleika og hvat vit annars kunnu nevna. Men eldgosið innani okkum kann eins væl oysa oyðilegging burtúr sær — og munurin millum at skapa og oyðileggja er viðhvørt hárfur.

Tað eru ikki einans Gorbátjov.

Reagan, kapitalurin ella sosialismen, ið kunnu elva ófrið ella skapa frið — men tað eru vit, tú og eg. Ein sonn friðarræsla, ein friðarræsla, ið skal gera sær nakrar vónir um frið, noyðist at venda sær hagar, sum ófriðurin byrjar — nevnliga hjá tær og mær. Skulu vit hava frið, so kreft onki minni enn ein revolution, ein kollvelting.

Tað finst í veruleikanum bert eitt slag av friði — ella rættari sagt, bert ein friður, og hann er at finna innani okkum sjálvum.

Tað verður ongin friður á jørð, í hvussu so er eingin varðandi friður, um vit ikki dyrka ta friðarspiruna, sum finnst í hvørjum einstøkum av okkum.

Ein av teimum stóru upprunamonnum innan sálarfrøðina tosaði um ta almennu sálina, ella felagssálina; og her koma vit aftur til tað, sum eg byrjaði við, um at heimurin er soleiðis sum vit eru. Bæði gudfrøingar, heimsspekingar og sálarfrøingar tosa enn um felagssálina ella heimssálina, um hetta verðshavið av hugsjónum og kenslum, ið vit bert eru dropar í — og tað er her, ið kolleltingin eigur at fara fram, um vit veruliga ynskja frið. Vit mugu broyta sinnalag, og broyta sinnalagini, soleiðis at felags sinnalagið verður fyrri friði.

Ein friðarræsla, ið vil hava frið, eigur at leggja ábyrgdina fyrri kríggj og ófrið á herðarnar á hvørjum einstøkum menniskja — tað batar ikki bert at geva ávisum persónum, rørsrum ella stætuum skyldina. Tað eru tú og eg, ið hava alla skyldina, tí so leingi tað finna menniskja eins og tú og eg í heiminum, so verður ófrið.